

Proiect de DECLARAȚIE

privind apărarea dreptului României de a-și proteja interesele naționale în cadrul Politicii Externe și de Securitate Comune a Uniunii Europene și lipsa unui mandat politic și parlamentar transparent al ministrului interimar al Afacerilor Externe, Oana-Silvia Țoiu, în materia anulării mecanismului de vot unanim la nivelul Consiliului UE în chestiuni de politică externă și securitate comună

În temeiul art. 87 alin. (2) din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului nr. 28/2005, republicat,

Senatul României adoptă prezenta declarație.

Având în vedere importanța fundamentală a dreptului statelor membre ale Uniunii Europene de a-și proteja interesele naționale vitale în domeniul politicii externe și de securitate, domeniu care, prin natura sa, fără a contrazice atributele fundamentale ale apartenenței României la Uniunea Europeană, se află în centrul suveranității și responsabilității constituționale a fiecărui stat;

reafirmând că România este un stat național, suveran și independent, care își exercită competențele constituționale în cadrul principiilor statului de drept, al separației și echilibrului puterilor și al exercitării în comun, cu celelalte state membre ale Uniunii Europene, a competențelor stabilite prin tratatele Uniunii Europene;

subliniind că participarea României la Uniunea Europeană reprezintă exercitarea în comun cu celelalte state membre a competențelor stabilite prin tratatele Uniunii și nu poate fi interpretată ca o renunțare generală, implicită sau discreționară a autorităților executive la prerogativele prin care statul român își protejează interesele naționale fundamentale specifice;

reamintind că art. 24 alin. (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) stabilește că Politica Externă și de Securitate Comună (PESC) este definită și pusă în aplicare de Consiliul European și de Consiliu, hotărând în unanimitate, cu excepția cazurilor în care tratatele prevăd altfel, iar adoptarea actelor legislative este exclusă în acest domeniu;

reamintind că art. 31 alin. (1) TUE stabilește regula unanimității pentru deciziile din domeniul PESC, cu excepțiile expres prevăzute de tratat, iar art. 31 alin. (3) permite Consiliului European, hotărând în unanimitate, să stabilească, în alte cazuri decât cele deja prevăzute la alin. (2), că anumite decizii ale Consiliului vor fi adoptate cu majoritate calificată;

subliniind că dreptul de veto, acolo unde tratatele prevăd unanimitatea, nu constituie un privilegiu arbitrar al unui stat membru, ci o garanție juridică a faptului că o decizie europeană în domenii de importanță fundamentală nu poate fi impusă unui stat împotriva voinței sale;

constatând că majoritatea calificată în Consiliul Uniunii Europene se bazează, ca regulă generală, pe dubla majoritate de cel puțin 55% dintre statele membre, reprezentând cel puțin

65% din populația Uniunii, ceea ce în configurația actuală a Uniunii înseamnă cel puțin 15 din cele 27 de state membre, dacă sunt îndeplinite concomitent condițiile prevăzute de tratate;

considerând că trecerea de la unanimitate la majoritate calificată în materia PESC nu reprezintă o simplă modificare tehnică a unei proceduri de vot, ci o diminuare a capacității fiecărui stat membru de a împiedica adoptarea unei decizii pe care o consideră contrară intereselor sale naționale fundamentale;

constatând că utilizarea majorității calificate în PESC poate fi extinsă, în condițiile tratatelor, fără o revizuire formală a acestora, prin mecanismele de tip „passerelle”, ceea ce face cu atât mai necesară exercitarea efectivă a controlului democratic și parlamentar asupra poziției României;

constatând că, în luna mai 2023, România a aderat la așa-numitul „Grup de prieteni privind utilizarea votului cu majoritate calificată în PESC”, iar ministrul afacerilor externe de la acea dată a participat la reuniunea grupului din 22 mai 2023, această participare fiind consemnată și în analiza Serviciului de Cercetare al Parlamentului European;

constatând că, potrivit unui document oficial al Consiliului Uniunii Europene din 10 iulie 2025, România figura printre membrii „Grupului de prieteni” și s-a numărat printre statele care au transmis Serviciului European de Acțiune Externă documentul intitulat „Options in the Treaties for improved decision-making in CFSP, including the safety net”, destinat explorării modalităților de utilizare a prevederilor tratatelor care permit adoptarea unor decizii PESC cu majoritate calificată;

constatând cu profundă îngrijorare că, la 1 septembrie 2026, ministrul interimar al Afacerilor Externe, Oana-Silvia Țoiu, a semnat, alături de reprezentanții altor 10 state membre, o scrisoare adresată Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, prin care se solicită explorarea posibilităților de trecere de la unanimitate la majoritate calificată în anumite domenii ale politicii externe și de securitate, precum și creșterea utilizării abținerii constructive și instituirea unor condiționări suplimentare pentru exercitarea dreptului de veto;

considerând că această inițiativă nu produce, prin ea însăși, pierderea imediată a dreptului de veto al României, ceea ce nu diminuează gravitatea sa politică, întrucât România participă în mod activ la procesul de examinare și promovare a unor formule prin care unanimitatea poate fi înlocuită, în anumite domenii ale PESC, cu majoritatea calificată;

considerând că acest demers cu caracter oficial, asumat prin semnătura ministrului interimar al afacerilor externe al României, depășește linia de demarcație a “reflecțiilor și dezbaterilor” pe această temă,

considerând că afirmația ministrului interimar al Afacerilor Externe, Oana-Silvia Țoiu, potrivit căreia dreptul de veto al României ar fi „imposibil de luat” deoarece este prevăzut de tratate este insuficientă pentru a răspunde preocupărilor legitime privind evoluția acestei politici, întrucât tratatele însele prevăd mecanisme prin care utilizarea majorității calificate poate fi extinsă fără o revizuire formală a textului tratatelor;

subliniind că interesul național al României nu poate fi redus la simpla participare la un proces european de eficientizare instituțională, ci trebuie să includă, în primul rând, capacitatea statului român de a-și proteja interesele fundamentale în materie de securitate, politică externă, apărarea frontierelor, Marea Neagră, Republica Moldova, Ucraina, securitatea energetică, relația transatlantică și Flancul Estic al NATO;

considerând că poziția unui stat membru de a solicita altor state să renunțe, fie și gradual sau sectorial, la posibilitatea exercitării veto-ului în domeniul politicii externe și de securitate trebuie fundamentată pe un mandat politic clar, transparent și verificabil și nu poate fi justificată prin invocarea generică a „eficientizării” procesului decizional european;

reafirmând că România are nevoie de o Uniune Europeană puternică, eficientă și capabilă să acționeze rapid în fața amenințărilor externe, dar că o Uniune Europeană puternică nu poate fi construită prin diminuarea unilaterală a instrumentelor prin care statele membre își protejează interesele naționale fundamentale;

considerând că transferarea suplimentară a puterii decizionale dinspre statele membre către mecanisme supranaționale, în domeniul politicii externe și de securitate, reprezintă o chestiune de importanță constituțională și strategică, care nu poate fi tratată ca o simplă chestiune tehnică a diplomației europene și nu este indicat să se realizeze într-o perioadă plină de provocări de natură politică, strategică, militară și bugetară, care ar genera o vulnerabilitate a Statului Român;

reamintind că Legea nr. 373/2013 privind cooperarea dintre Parlament și Guvern în domeniul afacerilor europene statuează principiul cooperării loiale între Guvern și Parlament în domeniul afacerilor europene și reglementează participarea României la procesul decizional al Uniunii Europene și definește „mandatul” ca poziția de negociere a României, iar hotărârile Parlamentului sau ale uneia dintre Camere sunt preluate de Guvern la definitivarea poziției naționale de negociere;

reafirmând rolul Parlamentului României în exercitarea controlului democratic asupra politicii europene și externe a Guvernului, precum și obligația autorităților statului de a asigura transparența deciziilor care pot produce efecte semnificative asupra modului în care România își exercită competențele în cadrul Uniunii Europene;

Senatul României:

-reafirmă importanța fundamentală a apartenenței României la Uniunea Europeană;

-în același timp, reafirmă dreptul legitim și esențial al României de a-și proteja interesele naționale vitale în cadrul Politicii Externe și de Securitate Comune a Uniunii Europene și subliniază că orice modificare a echilibrului dintre unanimitate și majoritate calificată trebuie analizată prin prisma intereselor strategice, de securitate și de politică externă ale României și în strânsă corelare, potrivit legii, cu Parlamentul României;

-constată cu îngrijorare că participarea ministrului interimar al Afacerilor Externe, Oana-Silvia Țoiu, la demersurile „Grupului de prieteni” privind extinderea utilizării votului cu majoritate calificată în PESC, concretizată prin demersul oficial, asumat prin semnătura ministrului interimar al afacerilor externe al României, materializat prin scrisoarea celor 11 miniștri ai afacerilor externe din state membre ale Uniunii Europene, reprezintă o opțiune politică cu consecințe potențial semnificative asupra capacității statului român de a-și proteja interesele naționale și, prin urmare, nu poate fi tratată ca o chestiune exclusiv tehnică sau administrativă;

-solicită Guvernului demis al României și Ministerului Afacerilor Externe stoparea imediată a oricăror demersuri privind utilizarea votului cu majoritate calificată în PESC”, prin încetarea participării reprezentanților României la activitățile acestui grup și notificarea corespunzătoare a celorlalte state participante;

-solicită Guvernului demis al României să nu susțină activarea, extinderea sau aplicarea unor mecanisme prevăzute de tratatele Uniunii Europene care ar conduce la extinderea majorității calificate în PESC, inclusiv în temeiul art. 31 alin. (3) TUE, fără o consultare parlamentară prealabilă și fără un mandat politic explicit;

-solicită Ministerului Afacerilor Externe să prezinte Parlamentului României, în termen de 15 zile de la adoptarea prezentei declarații, toate documentele relevante privind participarea României la „Grupul de prieteni”, inclusiv:

a) documentele care au stat la baza aderării României la grup în anul 2023;

b) mandatele și instrucțiunile transmise reprezentanților României, inclusiv Memorandumul interior al Ministerului Afacerilor Externe privind aprobarea semnării scrisorii celor 11 miniștri ai afacerilor externe din state membre ale Uniunii Europene, precum și Memorandumul supus aprobării Guvernului, dacă acesta există;

c) documentele și pozițiile asumate de România în cadrul grupului;

d) documentul din anul 2025 intitulat „Options in the Treaties for improved decision-making in CFSP, including the safety net”;

e) orice document de poziție, instrucțiune sau mandat care a stat la baza semnăturii României pe documentul transmis la 1 septembrie 2026;

f) orice analiză juridică internă referitoare la consecințele extinderii QMV în PESC asupra capacității României de a-și proteja interesele naționale;

-solicită explicații oficiale și publice Guvernului demis al României privind efectuarea unui demers oficial al ministrului interimar al afacerilor externe al României, de natură să schimbe în perspectivă poziția statului român, în condițiile unor competențe limitate ale unui Executiv demis;

-solicită Guvernului demis al României să precizeze în mod oficial dacă ministrul interimar al Afacerilor Externe, Oana-Silvia Țoiu, a avut un mandat expres, anterior datei de 1 septembrie 2026, pentru semnarea documentului comun privind limitarea utilizării veto-ului și explorarea

extinderii votului cu majoritate calificată în PESC și, în caz afirmativ, să transmită Parlamentului actul prin care acest mandat a fost acordat;

-solicită Guvernului demis al României să clarifice dacă semnătura reprezentantului României pe documentul din 1 septembrie 2026 constituie sau nu un angajament politic al României de a susține ulterior activarea unor mecanisme de extindere a QMV în PESC și, în caz afirmativ, în ce limite;

-solicită Guvernului demis al României să precizeze dacă l-a informat în prealabil pe această temă pe Președintele României;

-solicită Guvernului demis al României să informeze Parlamentul cu privire la toate demersurile întreprinse sau avute în vedere pentru utilizarea art. 31 alin. (3) TUE, precum și a oricărui alt mecanism de tip „passerelle” aplicabil materiei PESC;

-reafirmă că dreptul României de a se opune, în condițiile tratatelor, unei decizii PESC contrare intereselor sale naționale fundamentale specifice reprezintă un instrument legitim de protecție a interesului național și nu poate fi prezentat drept o formă de „obstrucționism” doar pentru faptul că România refuză să accepte o decizie europeană, mai ales în actualul context internațional;

-consideră că abținerea constructivă nu poate fi prezentată ca echivalent funcțional al dreptului de veto, întrucât, în condițiile art. 31 alin. (1) TUE, statul care recurge la această formă de abținere nu împiedică adoptarea deciziei și acceptă faptul că aceasta angajează Uniunea;

-consideră că solicitarea ca exercitarea veto-ului să fie condiționată de prezentarea unor „motive vitale” și de justificarea acestora în fața celorlalte state membre nu trebuie să devină un instrument politic de transformare a unanimității într-un drept de opoziție condiționat sau de facto subordonat majorității;

-solicită Guvernului României să apere în cadrul Uniunii Europene principiul potrivit căruia orice extindere a votului cu majoritate calificată în PESC trebuie să fie precedată de un acord politic explicit al României, exprimat în conformitate cu prevederile constituționale și legale privind stabilirea poziției naționale;

-solicită Președintelui României și Guvernului României să asigure o poziție coerentă și unitară a statului român în această materie și să evite asumarea unor angajamente politico-internaționale care pot afecta pe termen lung arhitectura decizională europeană fără o dezbatere instituțională și parlamentară corespunzătoare;

-subliniază că interesele strategice ale României în regiunea Mării Negre, Republica Moldova, Ucraina, securitatea Flancului Estic, protejarea frontierelor externe ale Uniunii Europene, securitatea energetică și relația transatlantică reprezintă interese naționale fundamentale, care nu pot fi lăsate la discreția unei majorități calificate formate din alte state membre;

-invită celelalte state membre care consideră că unanimitatea trebuie menținută în domeniul PESC să intensifice cooperarea interguvernamentală în vederea apărării acestui principiu și să prevină transformarea excepțiilor de la unanimitate în noua regulă de adoptare a deciziilor;

-solicită Comisiei pentru politică externă și Comisiei pentru afaceri europene ale Senatului să organizeze o dezbatere instituțională privind efectele extinderii QMV în PESC asupra suveranității decizionale a României și asupra capacității acesteia de a-și proteja interesele naționale fundamentale;

-reafirmă că România este un stat membru loial și constructiv al Uniunii Europene, dar că loialitatea față de proiectul european nu poate fi confundată cu renunțarea voluntară la instrumentele juridice prin care România își protejează securitatea, interesele strategice și suveranitatea decizională, inclusiv în actualul context internațional și intern în Uniunea Europeană, plin de provocări;

-constată că eficientizarea procesului decizional european trebuie realizată printr-un efort suplimentar pentru realizarea consensului între statele membre, nu prin diminuarea mecanismelor de protecție ale statelor care nu acceptă o anumită orientare politică;

-solicită Guvernului demis al României stoparea tuturor demersurilor politice al căror obiectiv îl constituie extinderea QMV în domeniul PESC, până la obținerea unei eventuale decizii politice interne explicate și a unei consultări parlamentare corespunzătoare;

-transmite prezenta declarație Președintelui României, Prim-ministrului României, Ministerului Afacerilor Externe, Reprezentanței Permanente a României pe lângă Uniunea Europeană, Consiliului Uniunii Europene, Înaltului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, precum și parlamentelor naționale ale statelor membre ale Uniunii Europene, ca expresie a preocupării Senatului României față de necesitatea menținerii unui echilibru real între eficiența acțiunii externe europene și protejarea intereselor naționale ale statelor membre.

Această declarație a fost adoptată de Senat în ședința din ____ 2026, cu respectarea prevederilor art. 129 din Regulamentul Senatului, aprobat prin Hotărârea Senatului nr. 28/2005, republicat.

Președintele Senatului

București